

χαίοις. Ἐπαρκῆς δ' ἀπόδειξις τούτου ἐστὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπιστόδιον ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας: Ὁ Οὐδеспесиανὸς μετὰ τοὺς ἐμφυλίου ἐκείνων πολέμους, οἵτινες ἐπὶ νήγικον τὸν θάνατον τοῦ Νέρωνος καὶ κατέστησαν τὴν Ρώμην ἔρμειον τῆς ἀταξίας καὶ διαφθορᾶς, ἀνακηρυχθεὶς ἀνώτατος τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἄρχων εὗρε τὸ Καπιτωλίον ἐκ θεμελίων ἡρειπωμένον, ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἔνθα ἦν ἡ ἐστία τῆς θρησκείας τῶν Ρωμαίων. Ἐκεῖ ὑπῆρχον λογαριασμοὶ τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους, οἵτινες ἐγένοντο παρακλῶμα τοῦ πυρός. Μετὰ πολλῆς δὲ τῆς δυσκολίας καὶ ἐπιμύθου ἐργασίας συναρμολογοῦντες καὶ ἀντιγράφοντες αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐγγράφων τῶν κατωτέρων ἀρχῶν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν πόλεων τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἡδυνήθησαν νὰ συλλέξωσι 3,000 ἐκ τῶν πλουτίμων ἐκείνων χειρογράφων ἐπὶ ὀρειχάλκου, ὡς τὰ πρωτότυπα. Αἱ ἐξ ὀρειχάλκου αὗται πλάκες — λατινιστὶ Tabulae — μετέδωκαν τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῶν εἰς τὰ ἀρχεῖα ἢ Tabularium τοῦ Καπιτωλίου, ἅπερ ἐστήρικτον τὸ σύνολον τῶν ἐπιστῆμων ἐγγράφων τοῦ ὅποια ὁ Suétone ὀνομάζει instrumentum imperii publicum. Ὁρῶντο ἐνταῦθα, ἐπιλαμβανόμενος τῆς εὐκαιρίας, ἀνασκευάσω τὴν πλάνην εἰς ἣν πολλοὶ τῶν νεωτέρων περιέπεσαν. Αἱ ἐφημερίδες πρὸ παντὸς μεταφράζουσι τὰς λέξεις: instrumentum imperii, διὰ τοῦ: ἔ γ γ ρ α φ α τ ῆ ς τυραννίας, ἐνταῦθα πρόκειται ἀπλῶς περὶ συλλογῆς διδασκτικῶν τευχῶν διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ ὠφελίμων διὰ τὴν διοίκησιν καὶ τὴν διεύθυνσιν ἐκείνου τοῦ κράτους. Οἱ Ρωμαῖοι μετεχειρίζοντο ἀπὸ πολλοῦ χρόνου τὴν περγαμηνὴν καὶ τὸν χάρτην διὰ πᾶσαν γραφικὴν αὐτῶν ἐργασίαν. Ἡ δὲ κατεργαγὴ τῶν ἐπιστῆμων κειμένων ἐπὶ πλακῶν ἐξ ὀρειχάλκου ἦτο παρ' ἐκείνοις ὡς παρ' ἡμῶν ἡ τύπωσις αὐτῶν ἐν τῇ συλλογῇ τῶν νόμων.

Τούτ' αὐτὸ συνέβαινε καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ἰσχυροῖς ἐκ τῶν γείτοσι τῆς δυτικῆς Ἀσίας, μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅπως ἐπὶ ἐν τῇ Συρρακούσῃ, τῷ Ταυάρῳ καὶ κυρίως ταῖς Ἀθήναις ἐγίνετο μετακλῆσις τοῦ γράμματος, ὡς ἦσαν δακτυλοῦ καὶ καταλληλοτέρου τοῦ γράμματος πρὸς διατήρησιν τῶν ἐγγράφων. Τὸ μάρμαρον ἀλλοθὺς ἀνέχεται μᾶλλον εἰς τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου καὶ εἶναι καταλληλοτέρου τοῦ γράμματος πρὸς τὴν τέχνην ἐνῷ τὸν χρόνον ὁ ὀρειχάλκος ὀξειδούται καὶ ὑπὸ τῆς